

12.9.2013

Dnro 3886/4/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Niemelä

VIRHE TARKASTUSKERTOMUKSESSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 14.10.2012 päivätyssä kirjoituksessaan Itä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueella 16.7.2012 laadittua tarkastuskertomusta lainvastaiseksi. Kantelijan mukaan sanotussa pöytäkirjassa on todettu, että erään kommandiittiyhtiönä toimivan asianajotoimiston palveluksessa oli ollut vuosikymmeniä asianajajan puoliso ja täysi-ikäiset lapset. Pöytäkirjan laatinut tarkastaja A on kantelijan mukaan katsonut olosuhteiden muistuttavan tosiasiallisesti tilannetta, jossa työnantajana on ollut oikeushenkilön sijasta perheenjäsen. Tämän vuoksi hän ei ole katsonut sen seikan, että työskentelystä ei ollut laadittu työaikakirjapitoa, antavan aihetta viranomaisohjaukseen. Kantelijan mukaan tulkinta oli työaikalain vastainen sekä myös vastoin aluehallintovirastosta saatua neuvontaa.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Työsuojeluviranomaisten näkemykset

Vastuualueen selvitys

Asiassa on ollut kyse työaikalain 2 §:n 1 momentin 6 kohdan tulkinnasta. Sanotun kohdan mukaan lakia ei sovelleta työnantajan perheenjäsenen työhön. Työsuojelun vastuualue on ilmoittanut vastuualueen tehneen työaikalain soveltamista koskevan tulkinnan nimenomaan liittyen puheena olevan yksittäistapauksen olosuhteisiin. Tarkastuspöytäkirjan laatinut tarkastaja oli keskustellut asiasta vastuualueen lakimiehen kanssa. Vastuualueen mukaan sen valvonnassa ei ollut aiemmin tullut esille sanotunkaltaista työaikalain tulkintaa. Vastuualueella oli tulkittu työaikalakia koskevaa hallituksen esitystä siten, että kyse oli työnantajan perheenjäsenen tekemästä työstä, vaikka työnantajana olikin ollut oikeushenkilö.

Työsuojeluosaston näkemys

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto, jolle kantelija oli siis myös kannellut, tulkitsi kuitenkin asiaa toisin. Se katsoi nimittäin kantelijalle 12.12.2012 antamassaan vastauksessa, että työaikalain asianomaisen säännöksen tulkinnan lähtökohtana on pidettävä lain sanamuotoa, jolloin työnantajalla toimivalla luonnollisella henkilöllä on oltava perheenjäseniä palveluksessaan. Osaston mukaan oikeushenkilöllä ei voi olla perheenjäseniä eikä säännös voi tulla sovellettavaksi nyt puheena olevaan asianajotoimistoon.

Työsuojeluosasto ilmoitti, että se ei voi muuttaa tai kumota tarkastajan tai vastuualueen tekemiä ratkaisuja. Vastuualueen lisäselvityksessään toteaman perusteella osasto katsoo, että vastuualueen voidaan katsoa hyväksyneen osaston ilmoittaman tulkinnan ja soveltavan sään-

nöstä vastaisuudessa osaston tulkintalinjauksen mukaisesti. Osasto kiinnitti vastauksessaan vastuualueen huomiota säännöksen tulkintaan. Se kehotti sitä myös arvioimaan, mikä merkitys tulkinnalla on ko. asianajotoimiston työaikavalvonnassa. Osasto totesi vielä lopuksi, että tarvittaessa vastuualue voi arvioida, onko asiasta syytä pyytää työneuvoston lausuntoa.

Vastuualueen ilmoitus 25.1.2013

Kantelija ilmoitti vastineessaan ottaneensa yhteyttä vastuualueeseen työsuojeluosastolta saamansa vastauksen jälkeen vaaten vastuualueelta toimenpiteitä asiassa. Vastuualue vastasi kantelijalle 25.1.2013. Se ilmoitti noudattavansa työsuojeluosaston vastausta oikeaksi harkitsemansa aikavälin kuluessa ottaen huomioon muun muassa muut virkatehtävät sekä työsuojeluhallinnon linjauksen, jonka mukaan lakiasiapalvelut tulevat valvontakohteiksi vuosina 2014–15.

Vastuualueen ilmoituksesta ilmeni, että asia oli myös poliisin tutkittavana. Esitutkintaa ei ole kuitenkaan toimitettu syyttäjän päätöksen johdosta.

3.2

Asian arviointia ja toimenpiteet

Nyt puheena olevaa asiaa on siis edellä kerrotuin tavoin käsitelty työsuojeluhallinnon sisäisessä kantelumenettelyssä. Vastuualueen antamasta selvityksestä ilmenee, että työaikalain tulkinnasta oli käyty keskustelua vastuualueen sisällä jo ennen kyseessä olevan tarkastuskertomuksen laadintaa. Tarkastajan tarkastuskertomukseen kirjaama tulkinta vastaa siis vastuualueen näkemystä asiaan.

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto on kantelijalle jo antamassaan vastauksessa ilmoittanut tulkitsevansa työaikalain puheena olevaa säännöstä kuitenkin eri tavoin kuin työsuojelun vastuualue. Se on saattanut näkemyksensä vastuualueen tietoon ja kehottanut sitä ottamaan tulkinnan vastaisuudessa huomioon.

Yhdyn sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosaston asiassa lausumaan. Kun vastuualuekin on saamani selvityksen mukaan ilmoittanut muuttaneensa omaa kantaansa, pidän selvänä, että sen tulee vastaisuudessa ottaa tulkinta huomioon tarkastustoiminnassaan. Työsuojelun vastuualue on ilmoittanut kantelijalle, että lakiasiainpalvelut ovat runkosuunnitelman mukaisesti tulossa alueen valvontakohteiksi vuosina 2014–15. Muun muassa tuossa toiminnassaan alueen tulee siis ottaa huomioon osastolta saamansa kehotus.

Kantelijan poliisille tekemä tutkintailmoitus työaikarikkomuksesta ei siis ole johtanut poliisitutkintaan, kuten edellä olen todennut. Tämä ei kuitenkaan muuta sitä seikkaa, että kun vastuualueen aiemmin ottama tulkinta työaikalain säännöksestä on osoittautunut virheelliseksi, myös vastuualueen tarkastuskertomuksessa tekemät johtopäätökset ovat virheellisiä. Tämän vuoksi pidänkin tarpeellisena, että vastuualue ottaa asian jo ennen runkosuunnitelman mukaista valvontatoimintaansa käsiteltäväkseen ja arvioi tilannetta työaikalain säännösten kannalta uudelleen. Lisäksi sen tulee tässä yhteydessä arvioida, antaako asia mahdollisesti aihetta työnantajalle kohdistettavaan viranomaisohjaukseen.

Tässä tarkoituksessa lähetän tämän päätökseni Itä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle. Pyydän vastuualuetta ilmoittamaan minulle 25.11.2013 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on asiassa ryhtynyt. Muihin toimenpiteisiin en sen sijaan katso asian antavan taholtani aihetta.

Lähetän päätökseni tiedoksi myös sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastolle.